

22/5

En opinionsundersökning i USA om samverkan

har givit ett märkligt positivt resultat. Frågan lydde: "Anser ni att Förenta staterna och alla väst-europeiska stater som deltar i Marshallplanen bör sluta en permanent militär allians — dvs. lova att omedelbart komma till varandras hjälp, om någon av dem angripes?" Av de tillfrågade svarade icke mindre än 65 procent ja, 21 procent svarade nej, och 14 procent förklarade

sig sakna åsikt i frågan. Folkopinionen visade sig alltså, vilket man i regel icke tänkt sig, ha gått längre på samarbetslinjen än regeringen hittills gjort. Även om en allians av så fast beskaffenhet som den vid undersökningen åsyftade inte gärna kan komma i fråga, kan det icke betvivlas att folkets överväldigande majoritet står bakom Trumans deklaration om USA:s "bestämda beslut" att hjälpa "Europas fria stater att skydda sig själva". I England har tidigare genom en opinionsundersökning klarlagts att Bevins förslag om västunion stöds av en majoritet på över 90 procent. I Frankrike och Holland har överväldigande majoriteter uttalat sig i samma riktning.

D·N

23/5 1948

Norden och Västern

Då förslag om ett nordiskt försvarsförbund framställdes under kriget — vid en tidpunkt då Sverige gjorde eftergifter gentemot det Tyskland som ockuperade Danmark och Norge — betingades detta uppenbarligen av önskan att visa välvilja utan att löpa risker. Sverige var berett att hjälpa de skandinaviska systemationerna, inte just då, men en annan gång, i en obestämd framtid. Samma flykt från verkligheten kännetecknar det tal om en nordisk allians som under de senaste veckorna blivit populärt inom de kretsar där fruktan att ta ståndpunkt är bestämmande. Ingen bestrider värdet av ett försvarsförbund, därest detta anknyter till en plan för västsamverkan, avsedd att trygga freden genom att göra angrepp på någon eller några av demokratierna hopplösa. Men det är icke ett sådant förbund som utrikesministern förordar. Tvärtom, detta förbund skall bli ett

hinder för allmän samverkan, ett alibi och en lugnande medicin.

Hr Undén måste ha känt det bitert att behöva tillgripa en sådan reträttposition. Han kan icke vara omedveten om att den för länge sedan sönderskjutits, till stor del under hans egen medverkan. För fem år sedan skrev han att ett nordiskt block måste bygga på förutsättningen "att detta block skulle som en man kasta sig i strid mot den makt som först kränkte ettdera landets territorium. Men om stämningen i ett eller flera av dessa länder skulle vara den att kriget står mellan Gud och Satan, skulle då den första kränkningen av en annan nordisk stats territorium utlösa det gemensamma försvaret?" Hr Undéns svar som utrikesminister är klart; i denna sin egenskap har han upphört att tro på vare sig Gud eller Satan och tillägnat sig den tröstande insikten att alla katter är grå, att alla stormakter är lika stygga. Men tror han att denna uppfattning kan bibringas de nordiska folken? Skulle det lyckas i Sverige, vilket verkar otroligt, kan det dock inte lyckas i Danmark och Norge. Hr Undén, liksom andra svenska skandinavister, vill betrakta Norden som ett större Sverige, men han har fel. De tre sammankrupsna och hoprullade igelkottarna är och förblir en synvilla.

Att man i Norge allt klarare känner nödvändigheten av en samverkan väster ut bestyrkes av alla uppgifter; för dagen kan hänvisas till den redogörelse för opinionsläget som lämnas av Dagens Nyheters ut-sände medarbetare. Jämte denna känsla finnes emellertid en naturlig och sympatisk motvilja mot en politik som innebär ett avlägsnande från eller rent av en brytning med Sverige. Det är av denna nordiska tendens som vår statsledning söker begagna sig för att hindra Norges orientering väster ut. Sverige skall ersätta Västern, det är tanken. Att en samverkan Sverige—Norge icke kan bjuda ens en ringa del av den säkerhet som följer av samverkan väster ut söker man bortförklara. Här spelas, liksom många gånger förut, en låtslek; är det möjligt att några av aktörerna tar den på allvar?

Spelet inskränkes inte till Sverige och Norge, även Danmark skall vara med (för fem år sedan skulle Sverige försvara också Finland och Island). Alltså, Sverige och Norge skall, för att använda utrikesministerns ord, "fridlysa" även Danmark genom löfte om försvar mot alla angrepp. På denna punkt tycks även de mest välsinnade bli oroliga. Det är svårt att inbilla någon att låt oss säga en rysk aktion mot Danmark skall avvärjas genom svenska och norska arméer. I praktiken kan därför ett nordiskt försvarsförbund blott bli ett förbund mellan Norge och Sverige. Men vad innebär det för Danmarks räkning? Helt enkelt att Danmark på grund av sina grannländers politik ställs utanför västeuropeisk samverkan utan att vinna ett uns av ökad säkerhet genom den samnordiska aktionen.

Det ödesdigra i den svenska statsledningens politik består alltså icke blott i att Sverige icke får förbereda en betryggande samverkan, utan att Norge och Danmark bringas i samma läge — vad det sistnämnda landet beträffar utan någon som helst kompensation. Och denna manöver utföres under åberopande av de nordiska folkens samhörighet.

Sakskalet för denna politik tryter. För att konstatera hur totalt de tryter bör man läsa statsrådet Vougt's inlägg — hr Vougt, alltid följsam och litet för ivrig att springa i den rörelseriktning som dagens husbonde anvisar, är ju för närvarande den aktivaste uttolkaren av regeringens utrikespolitik. Det numera oftast framförda argumentet är en hänvisning till opinionen. Isoleringens försvarare upphör inte att

förkunna att deras egentliga stöd är den massföreställning om isolationismens värde för freden som de själva gör allt för att sprida.

Varpå beror då den officiella svenska hållningen? En synpunkt som mera skymtar än utföres går ut på att vårt avståndstagande från samverkan hjälper Finland; Ryssland skulle ockupera Finland om vi inte hölle oss på mattan. Det är ytterst osäkert om detta argument har någon som helst sanningskärna. Lika väl kan det påstås att en nordisk anslutning väster ut skulle vara ägnad att stärka västmakternas vilja att bevara Finlands oberoende och att endast på denna väg detta oberoende för framtiden står att rädda.

Det ryska avtalet

var ett misstag, detta erkännes ärligt av Aftontidningen. "Det finns numera knappast någon som inte inser att vi förtagit oss." Tidningen tillägger emellertid: "Men det fanns ingen som insåg det när det skedde." Tidningen gör sig här skyldig till en ovanligt flagrant osanning. Vill den verkligen förneka att oppositionspartierna med skärpa kritiserade avtalets utformning och kreditens belopp? Vill den rent av förneka att Dagens Nyheter jämte en rad andra tidningar krävde avtalsförslaget förkastande och att denna linje även följdes av ett antal riksdagsmän ur oppositionen? Den ståndpunkt som Dagens Nyheter från början intagit har visat sig riktig; det är förklarligt att regeringspressen nu ej vill erkänna det — antingen förnekar man, såsom Morgon-Tidningen, avtalets misslyckande eller bestrider man, såsom Aftontidningen, notoriska fakta från avtalsdebatten för två år sedan.

Ryssavtalet försvaras

Medan Aftontidningen erkänner att rysskrediten var ett misstag, försvaras samma kredit med stor iver av Morgon-Tidningen. Dess argument — framförda med en nervös oro som väcker deltagande — bör än en gång granskas.

En synpunkt är att den tidigare kritiken av avtalet varit överdriven. Eftersom de svenska företagens själva får träffa avslut inom kreditens ram, var avtalet, säger man, icke farligt, ty det förutsåg en anpassning efter näringslivets möjligheter. "Någon katastrof för nationen kan icke uppstå ur en handelsupp-görelse med denna konstruktion." Den sist citerade satsen är riktig. Ingen har heller talat om en "katastrof för nationen". Vad som påstås är att avtalet varit ett stort misstag, att det även efter den nödvunna begränsningen innebär en svår belastning för de svenska konsumenterna. Men Morgon-Tidningen synes mena att avtalet är bra, blott det ej leder till katastrof. Så långt har man kommit på det håll där avtalet för något över ett år sedan prisades som en stor statsmannagärning. Det är en pinsam anspråkslöshet.

I övrigt är emellertid tidningens refererade uttalanden felaktiga. Regeringen fastslog vid avtalets ingående att hela krediten borde utnyttjas; beryktade är dåvarande handelsministerns ord att de svenska företagen var "moraliskt förpliktade" att genomföra avtalet. Denna ursprungliga plan har helt enkelt icke kunnat genomföras. Om detta påstås vara regeringens förtjänst, är det riktigt endast såtillvida som regeringens vanstyre varit en huvudorsak till den försämring av Sveriges läge som gjort avtalets fullgörande omöjligt. Är det detta som avses?

Vidare erinras om att en medarbetare i Dagens Nyheter, hr Lindberger, i en engelsk tidskrift uttalat att importregleringen på våren 1947 icke berodde på kreditgivning till Ryssland. Det antydes att denna uppfattning aldrig fått komma till synes i Dagens Nyheter. Tvärtom, den är självfallet riktig såtillvida som ryssavtalet för ett år sedan endast verkade genom den skugga det kastade över framtiden; vid denna tidpunkt hade avtalet icke alls börjat tillämpas. Detta påpekande som ingen bestrider eller bestritt blir ett stort nummer i Morgon-Tidningens försvar för avtalet — så svag är tidningens position.